

ЕНАНТІОСЕМІЯ У ФРАНЦУЗЬКОМУ ДЕТЕКТИВНОМУ РОМАНІ

Ніколаєску Е. В.

*старший викладач кафедри східноєвропейських мов
Національна академія Служби безпеки України
м. Київ, Україна*

Детективний жанр можна назвати найпопулярнішим серед всіх інших жанрів масової літератури. Детективними романами зачитуються люди різного віку, і вони належать сьогодні до найбільш затребуваних сучасним суспільством жанрів літератури. Заплутані сюжети, розслідування і різні авантюри завойовують читача і залучають до таємничого світу. До того ж, детектив можна вибрати на будь-який смак, є велика кількість його піджанрів: історичний, романтичний, іронічний, пародійний, політичний, американський «крутий» детектив, французький «м'який» соціально-психологічний, побутово-таємничий, авантюрно-поліцейський, французький та американський «чорний» детектив, радянський міліцейський, суворо-процесуальний та адвокатський, інтелектуальний (логічний, дедуктивний) тощо [1, с. 67; 2, с. 93].

Детективний роман як самостійна жанрова форма виникла в американській літературі в ХІХ ст. і згодом набула поширення в Європі. Засновниками даного жанру називають, як правило, чотирьох письменників – Е. По, А. Конан-Дойля, Г. К. Честертон і В. Коллінза. Першим детективним твором вважається оповідання Е. По «Вбивство на вулиці Морг» (20 квітня 1841 р.). Інколи до них зачисляють і французького письменника Е. Габоріо з його романом «Знамениті балерини» (1860 р.). Крім того, серед перших письменників детективного жанру також називають Є. Уоллеса, С. Ван Дайна, Д. Хамметта, Є. Куїна та ін.

У Франції цей жанр представляють М. Леблан, Г. Леру, П. Буало, Т. Насержак, Ж. Сіменон, С. Жапрізо, Ф. Варгас, Ф. Тілье, М. Шаттам, В. Мюссо, Ж.-К. Гранже, М. Бюссі. Класикою ХХ століття вважається Комісар Мегре, головний персонаж Ж. Сіменона. Твори ХХІ століття насичені гострими та заплутаними сюжетами, яскравими подіями та героями, неординарною розв'язкою, торкаються важких тем міжнародного тероризму, політичного екстремізму тощо.

На сьогодні лінгвістичні дослідження детективного жанру є досить актуальними. Сучасними дослідниками детективного роману є А. Адамов, Г. Анджапаридзе, Н. Берковский, В. Руднев, А. Вулис. Простежується значний інтерес до функцій цього жанру серед інших жанрів масової культури, звертається увага на мовні одиниці, їх семантику.

Як з'ясовано, для детективного жанру «обов'язкова наявність загадки, яка не завжди ґрунтується на злочині; заглибленість у звичайний побут: читач повинен добре відчувати типову атмосферу, зокрема обстановку, мотиви поведінки персонажів, правила пристойності, набір тих звичок і умовностей, які

пов'язані із соціальними ролями героїв детективу; стереотипність поведінки персонажів, психологія та емоції яких стандартні, позбавлені індивідуальності; герої постають не як особистості, а як виконавці соціальних ролей» [3, с. 158].

Особливістю детективного жанру є насамперед інтелектуальний характер. На першому місці в детективі виступає можливість взяти участь у вирішенні інтелектуальної таємниці. У текстах ми знаходимо і вишуканий стиль, і діалоги, гумор, розмовне мовлення, цікаві характери, різні деталі, що запам'ятовуються, емоційну напруженість сюжету. Важливим завданням автора детективу є вибір мовних засобів, що спроможні передати і відбити в лінгвальній формі всі жанротвірні елементи детективного твору. Гострота сюжету, його динамічність, активність розгортання, процесуальність, що притаманні детективному роману, мотивують вибір лексико-семантичних засобів автором. В детективному тексті активно вживаються мовні конструкції із конкретними лексичними одиницями, що називають: предмети побуту; технічні засоби, які використовуються детективом у процесі виявлення злочину; зброю; транспортні засоби пересування; предмети інтер'єру; одиниці виміру тощо. Автори також використовують корпоративну лексику, яка містить спеціальні медичні, юридичні терміни, терміни криміналістики, арготизми. Із метою увиразнення діалогічного мовлення і мовленнєвої характеристики героїв автори активно вживають розмовні лексеми та фрази з високим рівнем емоційності.

Серед специфічних маркерів детективних творів можна вважати й енантіосемію, оскільки вона дозволяє гру протилежними значеннями, гру слів, створення додаткової конверсії чи каламбуру тощо. Мовознавці звернули на неї увагу на початку XIX ст. Уперше це явище описав В. Шерцль у 1883-1884 роках у праці «Про слова з протилежними значеннями (або про так звану енантіосемію)». Він дав і назву цьому явищу: від грец. «enantios» – протилежний і «sema» – знак. Пізніше до означеної проблеми зверталися як іноземні, так і вітчизняні мовознавці, зокрема К. Абель, Л. Безсонова, Л. Булаховський, Б. Ганєєв, І. Горєлов, Л. Дронова, М. Піменова, В. Прохорова, І. Смуцинська, О. Соколов, В. Червоножка, О. Шмельов, І. Якунченкова та ін. Сьогодні мовознавці розглядають енантіосемію як «співприсутність» у межах слова протилежних значень (Клод Ажеж) через наявність «суперечливого позначеного» (Ролан Барт), як «поляризацію значень у межах однієї мовної одиниці» [4, с. 442].

Французька мова безперервно збагачує свою лексику новою семантикою, що власне і демонструє сучасне французьке мовлення. Нерідко це контекстуальне збагачення відбувається в межах опозиції протилежності. Енантіосемічних лексем зафіксованих у словниках французької мови небагато, але їх ряд постійно збагачується за рахунок «дискурсивних» енантіосемем, що виникають у розмовному, художньому та публіцистичному стилях, де антонімічність значення енантіосемічної лексичної одиниці виражається за допомогою контексту, однак завдяки йому і знімається.

Сьогодні енантіосемія у французькому мовленні стає регулярним мовним явищем, зустрічається у різних літературних жанрах, в тому числі й детективі, про що свідчить наш аналіз детективних романів французької мови ХХ – ХХІ ст. Енантіосемічної форми набувають французькі іменники, займенники, прикметники, дієслова, вигуки тощо.

Як свідчить наш аналіз, гра відбувається на шкалі позитивне / негативне та конверсивному аспекті. Енантіосемія стає своєрідним специфічним маркером французького детективного роману і перспективним матеріалом для аналізу, в тому числі перекладозначого чи лінгвокогнітивного.

Література

1. Давиденко Г. Й., Чайка О. М. Історія зарубіжної літератури ХІХ – початку ХХ століття: навч. посіб. 2-ге вид. Київ: Центр учбової літератури, 2007. 400 с.
2. Історія зарубіжної літератури ХХ ст.: навч. посіб. [В. І. Кузьменко, О. О. Гарачковська, М. В. Кузьменко та ін.]; за ред. В. І. Кузьменка. 2-ге вид., стереотип. Київ : ВЦ «Академія», 2012. 432 с. (серія «Альма-матер»).
3. Кузнецов Ю. В. Детектив: занепад чи розквіт. Всесвіт. 1990. №10. С. 156–161.
4. Смущинська І. В., Бойко О. О. Енантіосемія у сучасній французькій мові: основні проблеми. *Проблеми семантики, прагматики та когнітивної лінгвістики*. 2012. Вип. 21. С. 440–453.

DIFFERENCES BETWEEN FRENCH AND ENGLISH GRAMMAR

Петрань З. Н.

*студентка факультету іноземних мов
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка
м. Тернопіль, Україна*

The biggest differences between English and French lie in their sounds and grammar. Many of the sounds are also the same, though there are some unique sounds that you may not have been exposed to previously. Nor do the same letters translate to the same sounds.

We consider that it is important to find out about grammatical features and origin in English and French. It may not be easy to understand initially, but as you delve further into the language, the rules start to make it easier to understand and predict the sounds and spellings.

There are many differences between these two European languages, but that tend to cause English speakers the most trouble when learning French.